

Mărturiile ale trecerii lui Iuliu Maniu prin părțile sătmărene

Lucian Cucuiet

Național-țărănismul ca sistem de idei social-politice s-a conturat în urma fuzionării în anul 1926 a Partidului Țărănesc din Vechiul Regat cu Partidul Național Român din Transilvania. Teoria "statutul țărănesc" ca doctrină oficială cuprindea ideea agrariană a primatului agriculturii și pe cea a unei guvernări democratice a țărănimii¹. Între personalitățile politice importante ale național-țărănismului s-au remarcat: Constantin Stere, Virgil Madgearu, Ion Mihalache, Iuliu Maniu, Alexandru Vaida-Voievod, George G. Mironescu, Armand Călinescu, Petre Andrei, Dimitrie Gusti, Constantin Rădulescu Motru.

Înainte alegerilor din martie 1922, ziarul "Satu Mare" scria despre Iuliu Maniu: "o figură măreață a Ardealului care simbolizează cinstea, înțelepciunea și energia, un luptător devotat al tuturor cauzelor drepte, un judecător imaculat pus în slujba poporului și a adevărului, un astru strălucitor al Ardealului"². În același număr al ziarului se menționa faptul că : "în urma unui accident de automobil suferit de Iuliu Maniu, șeful Partidului Național, acesta n-a mai putut fi prezent al adunarea partidului desfășurată în sala hotelului Dacia din Satu Mare, unde era așteptat cu dragoste, fiindcă fiecare cuvânt al său înfierbânta sufletele, umplea inimile de bucurie și entuziasm"³. Despre Iuliu Maniu (1873-1953) trebuie reliefat faptul că a fost unul dintre cei mai reprezentativi oameni politici ai României.

Născut în ziua de 8 ianuarie 1873, la Șimleul Silvaniei, Iuliu Maniu a studiat dreptul, din anul 1891, la Cluj, Budapesta și Viena. În anul 1897 a fost cooptat membru în Comitetul național al Partidului Național Român din Transilvania, iar în 1906 a devenit deputat de Vințu de Jos.

Iuliu Maniu a făcut parte din pleiada personalităților istorice: Gheorghe Pop de Băsești, Alexandru Vaida-Voievod, Stefan Ciceo Pop, Vasile Goldiș, Aurel Lazăr, Ioan Suciu ș.a., care au avut un rol important în înfăptuirea unirii Transilvaniei, Banatului, Crișanei, Maramureșului și Sătmăruului cu România, despre care a afirmat că reprezintă "un triumf al libertății omenești"⁴.

Începând cu 2 decembrie 1918 a fost ales în unanimitate președinte al Consiliului Dirigent al Transilvaniei (1918-1920). Din anul 1918, an marcat de măreața zi de la 1 Decembrie, când a avut loc Marea Adunare Națională de la Alba Iulia și până în anul 1926, Iuliu Maniu a fost președinte al Partidului Național Român, iar între anii 1926-1933 și 1937-1947, președinte al Partidului Național-Țărănesc.

Iuliu Maniu a fost prim-ministru al României între : 16 noiembrie 1928-7 iunie 1930; 13 iunie-10 octombrie 1930 și 20 octombrie 1932-14 ianuarie 1933. Când ne gândim la Iuliu Maniu, când rememorăm momente și aspecte din viața și activitatea sa, ne gândim la faptul că "Iuliu Maniu aparține actului de la 1 Decembrie 1918, pregătirii și consecințelor imediate ale acestuia" așa cum consemna ziarul "Decalog" din București⁵.

Consiliul Dirigent, al cărui președinte a fost Iuliu Maniu, a urmărit primordial organizarea unei noi administrații românești în Transilvania. La 3 decembrie 1918 s-a

¹ Marin Nedelea, *Istoria României*, compendiu de curente și personalități politice, vol.II., București, 1994, p.99

² *Satu Mare*, nr.16/1922, p.1.

³ *Ibidem*, p.2.

⁴ Vasile Netea, *O zi din istoria Transilvaniei*, Editura "Țara noastră", București, 1990, p.152.

⁵ *Decalog*, nr.51/1937, p.1.

discutat la Alba Iulia problema preluării administrației locale, ordonându-se consiliilor naționale județene românești să instituie controlul asupra administrației din județele lor și să facă propuneri de persoane potrivite⁶.

Numirile de prefecți s-au făcut treptat în funcție de locul liniei de demarcație stabilită prin Convenția de la Belgrad. Localitățile din județul Satu Mare nu s-au aflat sub autoritatea directă a Consiliului Dirigent în perioada decembrie 1918-aprilie 1919, continuând să rămână sub controlul guvernului maghiar. În regiunile sălăjene, maramureșene și bihorene situația administrației s-a schimbat din luna aprilie 1919⁷.

În această lună, armata română a trecut linia de demarcație de pe Mureș pentru a se îndrepta spre Tisa, eliberând județele din nord-vestul României.

În data de 19 aprilie 1919, "în sâmbăta mare a Paștelor primele trupe române au trecut podul de peste Someș intrând în centrul orașului Satu Mare, sub comanda colonelului Ressel. La orele trei după masă a sosit la Satu Mare și generalul Lascăr Davidoglu, comandantul armatelor române din nord-vestul Ardealului"⁸.

În ziua de 22 aprilie 1919, Pirmăria orașului Satu Mare a avut prima conducere românească⁹, Augustin Ferențiu fiind încredințat de către Consiliul Dirigent în funcția de primar. Au fost numiți tribuni interimari care să răspundă și să controleze oficiile publice ale orașului.

Un moment important pentru preluarea administrației l-a constituit ședința Consiliului Național Român comitatens Satu Mare, ținută în sala mare a casei municipiului Satu Mare în ziua de 26 aprilie 1919.

Din procesul verbal¹⁰ al acestei ședințe rezultă că la punctul IV s-a discutat despre cele trei propuneri făcute pentru funcția de prefect român al județului Satu Mare: 1. Alexandru Racoți Filip, 2. Teodor Mihali și 3. Teofil Dragoș, propuneri prezentate forului competent, Consiliul Dirigent.

Legat de acest act istoric se înscrie prima vizită a lui Iuliu Maniu, președinte al Consiliului Dirigent, în județul Satu Mare, în zilele de 26 și 27 aprilie 1919, când s-a aflat la Satu Mare și Carei.

În zilele de 26-27 aprilie 1919, delegațiile Tribunalului, Camerei Avocațiale, orașului, Poștei și Telegrafului, Episcopiei catolice și Consiliului Național Român au jurat credință statului român. În data de 27 aprilie, Iuliu Maniu împreună cu prefectul Alexandru Racoți s-au dus la Carei, unde au preluat prefectura județului ai cărei funcționari în total fiind 135 și toți maghiari, în marea lor majoritate și-au oferit serviciile statului român¹¹.

Respectându-se procedura de preluare a prefecturii și a puterii publice, în prezența președintelui Consiliului Dirigent, la 19 mai 1919, Alexandru Racoți a comunicat prin două circulare că a fost investit prefect al județului Satu Mare de către Consiliul Dirigent până la reorganizarea administrației, care s-a prelungit până în noiembrie 1919. Prin urmare, la 9 noiembrie 1919 se poate socoti data încheierii procesului de reorganizare administrativă, când comunele românești din fostul județ Ugocea au fost integrate în județul Satu Mare, formând o plasă cu reședința la Halmeu.

⁶ Gheorghe Iancu, *Contribuția Consiliului Dirigent la consolidarea statului național român (1918-1920)*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985, p.92.

⁷ *Ibidem*, p.130.

⁸ *În serviciul patriei 1933-1937. Dare de seamă asupra realizărilor îndeplinite în județul Satu Mare*, Satu Mare, 1938, p.28.

⁹ *Ibidem*, p.29.

¹⁰ Arhivele Naționale Satu Mare, *fond Prefectura Județului Satu Mare*, dos.nr.4/1918, f.7-14.

¹¹ *Patria*, 1 mai 1919, p.3.

Al doilea moment mai puțin cunoscut al prezenței lui Iuliu Maniu în părțile sătmărene este legat de vizita regelui Ferdinand și a reginei Maria, în ziua de 25 mai 1919, la Carei și în data de 26 mai 1919, la Baia Mare¹².

Un alt moment apreciat în presa vremii l-a constituit participarea lui Iuliu Maniu, în data de 4 octombrie 1936, la Satu Mare, la Congresul Partidului Național - Țărănesc județean¹³, desfășurat și în prezența lui Ion Mihalache.

Iuliu Maniu a fost și o constantă prezență spirituală în conștiința sătmărenilor. Ziarul "Gazeta"¹⁴ consemna faptul că la Congresul de plasă Satu Mare al P.N.Ț., la care au luat parte Andrei Doboși, Ștefan Anderco, Gavril Barbul, Titu Demian, acesta din urmă caracteriza personalitatea lui Iuliu Maniu "înțeleptul și luceafărul".

În ziua de 13 februarie 1924, într-un articol închinat lui Wilson, scris de către Iuliu Maniu și publicat în ziarul "Satu Mare", se reliefa: "marele principiu al liberei determinări a popoarelor a dat acestora raze de nădejde ducând la triumf dorul de libertate și unire a neamurilor despărțite printr-un vitreg destin și hotare meșteșugite"¹⁵.

Aceste considerații urmăresc să se înscrie omagiului de a ne cinsti cele mai remarcabile personalități istorice, politice, culturale din care a făcut parte și Iuliu Maniu, trecut în neființă în 5 februarie 1953, în închisoarea de la Sighetul Marmăției.

Dezvelirea bustului "Iuliu Maniu", realizat de către sculptorul Radu Ciobanu, amplasat în Piața Libertății din municipiul Satu Mare, în ziua de 27 noiembrie 1993, precum și acordarea numelui Liceul "Iuliu Maniu" din 24 aprilie 1997, fostului Grup Școlar de Construcții Mașini din municipiul Carei, ce funcționează în clădirea vechii Prefecturi a județului Satu Mare, unde a fost primit Iuliu Maniu, în 27 aprilie 1919 și amplasarea unei plăci comemorative cu efigia lui Iuliu Maniu au reprezentat manifestări de trecere în eternitate a numelui și memoriei lui Iuliu Maniu.

¹² Romul Boilă, *Consiliul Dirigent*, în "Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul 1918-1928", vol.I, Cultura Națională, București, 1929, p.101.

¹³ În serviciul patriei..., p.72

¹⁴ *Gazeta*, 21 aprilie 1936, p.1.

¹⁵ *Satu Mare*, 13 februarie 1924, p.1.

Token About Iuliu Maniu's Passing (1873-1953) in Satu Mare Region
(Summary)

Iuliu Maniu was one of the greatest political personality from Romania.

Since 1918, December 2 he was the chairman of the Directing Council of Transylvania(1918-1920). Since 1918, year marked by the grandiose day of December 1-st, when it took place the National Assembly from Alba Iulia and until 1926, Iuliu Maniu was chairman of the National Romanian Party, and between 1926-1933 and 1937-1947 chairman of the National Peasant Party.

Iuliu Maniu visited Satu Mare and Carei in 1919, April 26-27, when local authorities pledged loyalty to the Romanian state. Also, in 1919, May 25, he was in Carei town, with the occasion of king Ferdinand and Queen Maria's visit and, in 1936, October 4, to County Congress of National Peasant Party, in Satu Mare town.